

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 40. ТОМ 2
ISSUE 40. VOLUME 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 09.09.2021)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомя]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 40. Том 2. – 308 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габілітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриченко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомя І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначикова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту культури і мистецтв (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»)

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2021
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомя І.М., 2021

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 11 from 09.09.2021)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya]. – Drohobych: Publishing House „Helvetica”, 2021. – Issue 40. Volume 2. – 308 p.

The publication is intended for those who is interested in the High School Pedagogics and psychology, philology, art development.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University), Corresponding Member (International Academy of Pedagogical Education); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andrieiev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor, (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of History, Associate Professor, Head of the Chair (Bogdan Khmelnytskyi State Pedagogical University); **I. Stashevskia** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Pedagogical Education); **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Informatization); **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Ustymenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Culture and Arts (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyslyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University)

The collection is included in such international databases as **Index Copernicus International**.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.afhn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@afhn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2021
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2021

ЗМІСТ

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Вероніка ЗАЙЦЕВА, Алла БУЙГАШЕВА, Світлана СТРЕЛЬЦОВА. Образотворча своєрідність української книжкової графіки ХХ століття в загальноєвропейському культурному просторі.....	4
Оксана ЗАХАРОВА. Бальний церемоніал (музика, хореографічне мистецтво) як фактор публічної дипломатії.....	11
Сергій КАРАСЬ, Андрій ДУШНИЙ. Трактатування барокової музики на баяні на прикладі педагогічних принципів Й. С. Баха.....	16
Ірина КОНОВАЛОВА. Теоретичні аспекти кореляції мелодичного та гармонічного чинників у системі гомофонного мислення.....	23
Наталія КУКІЛЬ. Висвітлення творчості Григорія Синиці 1960–1980 років у фаховій літературі.....	30
Надія КУКУРУЗА. Концепція Богдана Бойчука у вирішенні взаємодії літературного і театрального простору в середовищі української діаспори.....	37
Лариса КУПЧИНСЬКА. Віденська академія образотворчого мистецтва і Корнило Устиянович.....	43
Оксана ЛАГОДА. Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація.....	51
Ольга МЕЛЬНИЧУК, Людмила МАРКІВСЬКА, Наталія СІРУК. Концептуальні питання генези українського книгодрукування.....	57
Віктор МИХАЛЕВИЧ. Особливості графіки сатиричного журналу УПА «Український перець».....	63

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Олена ГОРЛОВА. Символічний вимір мариністичних романів Ф. Купера.....	69
Олена ГУЦАЛО. Кінематографічний код в оповіданні Володимира Винниченка «Чудний епізод».....	74
Ольга ЗАЛУЖНА, Дар'я НОВОЖИЛОВА. Семантичні особливості фразеологічних одиниць із гастрономічним компонентом «Хлібобулочні вироби» в англійській та українській мовах.....	78
Yan KAPRANOV, Tamara NASALEVYCH, Tetyana RIABUKHA. Emotive function of the interrogative sentences in direct character's speech (based on the novel by D. Steel "Message from Nam").....	84
Світлана КЛИМОВИЧ, Світлана МАРТОС. Групові форми роботи з використанням ІКТ у підготовці вчителя-філолога.....	91
Тетяна КОКНОВА. Своєрідність антропоетонімів в поетонімичному просторі авторських казок Джоан Ролінг і Памели Треверс.....	98
Tetiana KONDRATIEVA, Larysa KUTSA. Life writing about childhood as narration of identity formation experience.....	104
Наталія КУРАВСЬКА, Тетяна КОБУТА. Особливості перекладу англійського чорного гумору.....	112
Тетяна ЛЮБЧЕНКО. Аспектуально-темпоральний домен як когнітивно-граматична модель репрезентації аспекту й дієслівного виду.....	117
Anastasiia MEDVEDYK, Olha KULYNA. Slang terms in IT field.....	125
Сніжана НОВАК. Аксиологічний потенціал роману «Чорне Сонце» Василя Шкляра.....	131
Анна ОРЕЛ, Олександр ПІСКУНОВ. Лінгвістогіографічний огляд причин фонетичних змін у працях П.О. Бузука, А.Ю. Кримського.....	138
Olga OCHERETNA, Uliana SHOSTAK. Gender peculiarities of address in English.....	144

ПЕДАГОГІКА

Інна ЗАВУЛЧНА. Благодійна діяльність соціальних фондів в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).....	150
Алла ЗАГОРОДНЯ. Проектування змісту профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл України (2011–2017 рр.).....	155

Ірина КВАСНИЦЯ, Борис КОРОЛЬОВ, Олена ЛЯШЕНКО. Модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів із виду спорту в закладах вищої освіти.....	160
Вікторія КОВАЛЕНКО. Модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями у творчих об'єднаннях позашкільної освіти.....	165
Олена КОВАЛЕНКО, Юлія БЕРЕЗНА. Дидактичні ігри та вправи як методи формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку.....	172
Ольга КОВАЛЕНКО, Вікторія ВІТЧЕНКО. Упровадження сучасних технологій мовленнєвого розвитку у процесі підготовки дітей до навчання у школі.....	178
Хана КОЖУХОВА. Можливості та проблеми впровадження цифрових технологій у процес вивчення гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти.....	184
Марина КОРДУБАН, Юлія ВОСКОБОЙНИКОВА. Підготовка майбутніх вихователів до розвитку логічного мислення дошкільників за допомогою інноваційних технологій.....	190
Марина КОРДУБАН, Юлія ТОЛКАЧЕВА. Формування професійного іміджу майбутніх фахівців дошкільної освіти під час їх навчання в закладі вищої освіти.....	195
Світлана КРИШТАНОВИЧ, Людмила САМСОНЮК. Нові педагогічні ролі викладача в системі вищої школи.....	200
Людмила КРУГЛЕНКО, Тетяна ДОРОНІНА. Методологічні засади історико-педагогічного висвітлення проблеми полікультурності.....	206
Леся КУЗЕМКО. Досвід формування толерантності в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	213
Олеся КУЦЕНКО, Анна КРЕМЕНЧУК. Толерантність як складник полікультурної компетентності.....	219
Петро ЛВАК, Віктор ВЯТОХА, Юліанна МЕЛЬНИК. Змістове насичення фізкультхвилинки на уроках початкової школи в контексті деяких досліджень.....	225
Антоніна ЛЯШКЕВИЧ, Алла КРАВЧЕНКО, Тетяна БУКІНА. Мовний аспект формування професійної субкультури.....	233
Наталія МАЙСТРЕНКО. Використання виробничих задач для формування професійної компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю.....	239
Ірина МАЛАЦАЙ, Лариса ОРОНОВСЬКА, Рімма БЕРДО. Управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища.....	245
Галина МАЦЮК. Формування навичок монологічного мовлення на заняттях української мови як іноземної.....	255
Людмила НЕСТЕРЕНКО, Олена КУЧЕРОВА. Визначення компонентів комунікативної компетентності науково-педагогічних працівників.....	261
Natalia NIKITINA, Svitlana BUGA. Terminology in ESP teaching.....	267
Olga NIKOLAIENKO, Tetiana USHATA. Motivaton as a principal aspect of distance learning at higher educational establishments of Ukraine.....	273
Tetiana NIFAKA, Olena BOVDA. Advantages and challenges of teaching multilevel classes.....	279
Лариса ОЛЕКСІЄНКО, Тетяна КОВАЛЬ, Сергій ЛАУН. Професійна компетентність майбутнього фахівця із позиції системного підходу.....	285
Катерина ОСАДЧА. Формування працезохоронної компетентності майбутніх учителів в умовах змішаного навчання.....	291
Світлана ПАРІЙ. Інформаційна компетентність майбутніх фахівців із туризму як вимога цифровізації туристичної галузі.....	298

УДК 378.6

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-40>

Ірина МАЛАЦАЙ,

orcid.org/0000-0002-5094-1082

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *irina.malatcaj@gmail.com*

Лариса ОРОНОВСЬКА,

orcid.org/0000-0002-2701-1290

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

(Тернопіль, Україна) *ldd260898@tntpu.edu.ua*

Рімма БЕРДО,

orcid.org/0000-0002-2477-1454

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпровського гуманітарного університету

(Дніпро, Україна) *rimma199320@gmail.com*

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті досліджується управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища як один із важливих структурних елементів у системі вищих навчальних закладів України у сучасних міжнародних відносинах. Проаналізовано трактування сутності категорії «діджиталізація» та досліджено основні її характеристики. Встановлено, що для того, щоб задовольнити потреби сучасного ринку праці, освіта повинна виходити за межі традицій. Визначено, що для успішного впровадження концепції Education 3.0 використання цифрових інструментів у межах навчального процесу стає не примхою, а необхідністю. Проаналізовано цифрове середовище, що використовується у процесі навчання, та наведено декілька прикладів автоматизованих цифрових технологій, що застосовуються в різних країнах, таких як модульні цифрові навчальні середовища, масові відкриті онлайн-курси (МООС) та дистанційна освіта, а також системи LMS та LCMS. Встановлено, що використання цифрових технологій в управлінні освітнім процесом, поза всяким сумнівом, потребує розвитку інфраструктури університетського освітнього середовища. Визначено, що адміністрація вищих навчальних закладів повинна розробити довгострокову програму інформатизації, спрямовану на введення в дію системи автоматизації управління освітнім процесом. Розроблено теоретичну та прогнозну модель інформатизації освітнього процесу в закладах вищої освіти, яка складена на основі загальнонаукової методології з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на процес інформатизації. Проаналізовано основні показники ефективності та результативності діяльності закладів вищої освіти, які фінансуються з державного бюджету, в Україні. Визначено, що система вищої освіти в Україні потребує негайних реформ для імплементації відповідних нормативно-правових актів задля інтеграції до світової освітньої спільноти. Встановлено, що модернізація вищої освіти України передбачає розвиток державно-громадської моделі управління освітнім процесом, а пріоритетним напрямом державної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю освіти.

Ключові слова: управління, глобалізація, діджиталізація, навчальні заклади, освітній процес, університетське освітнє середовище.

Iryna MALATSAI,

orcid.org/0000-0002-5094-1082

PhD in History,

Associate Professor at the Department of History of Central and Eastern Europe

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) *irina.malatcaj@gmail.com*

Larysa ORONOVSKA

orcid.org/0000-0002-2701-1290

PhD in Pedagogy,

Associate Professor at the Department of Musicology and Methodology of Musical Art
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) ldd260898@tnpu.edu.ua**Rimma BERDO,**

orcid.org/0000-0002-2477-1454

Lecturer at the Department of Social Sciences and Humanities
Dniprovskii University of the Humanities
(Dnipro, Ukraine) rimma199320@gmail.com

MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND DIGITALIZATION OF THE UNIVERSITY EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The paper studies the management of the educational process in the context of globalization and digitalization of the university educational environment as one of the important structural elements in the system of higher educational institutions of Ukraine in modern international relations. The interpretation of the essence of the category "digitalization" is analyzed and its main characteristics are investigated. It is established that in order to meet the needs of the modern economy and the labor market, education must go beyond tradition. It is determined that for the successful implementation of the concept of Education 3.0 the use of digital tools in the learning process becomes not a whim but a necessity. The digital environment used in the learning process is analyzed and several examples of automated digital technologies used in different countries are presented, such as modular digital learning environments, mass open online courses (MOOC) and distance education, as well as LMS and LCMS systems. It is established that the use of digital technologies in the management of the educational process, without a doubt, requires the development of the infrastructure of the university educational environment. It is determined that the administration of higher education institutions should develop a long-term program of informatization aimed at implementing a system of automation of educational process management. A theoretical and predictive model of informatization of the educational process in higher education institutions has been developed, which is compiled on the basis of general scientific methodology taking into account external and internal factors influencing the informatization process. The main indicators of efficiency and effectiveness of higher education institutions financed from the state budget in Ukraine are analyzed. It is determined that the system of higher education in Ukraine needs immediate reforms for the implementation of relevant regulations in order to integrate into the world educational community. It is established that the modernization of higher education in Ukraine involves the development of state-public model of management of the educational process, and the priority of state educational policy is the formation of a mechanism of state management of education quality.

Key words: management, globalization, digitalization, educational institutions, educational process, university educational environment.

Постановка проблеми. На початку XXI ст. відбулися серйозні глобальні зміни, які відрізняються інтенсивним розвитком цифрових технологій, революцією в інформаційному просторі та прискоренням глобалізації і діджиталізації. Перехід до діджиталізації сьогодні є одним із ключових пріоритетів у розвитку світової економіки. Сучасні інформаційні, цифрові технології та інновації, що використовуються у виробництві, розподілі, обміні та споживанні, стали важливими і в освітньому процесі.

Процес діджиталізації і глобалізації, який так бурхливо розвивається в XXI столітті, ставить перед усіма сферами суспільства, в тому числі і сферою освіти, завдання ефективного управління в умовах, що вплинули на кон'юнктуру розвитку університетського освітнього середовища. Одним із найбільш важливих сучасних напрямів

технічної революції є, безсумнівно, діджиталізація суспільного життя у різних сферах його діяльності, насамперед у сфері освіти. Саме освітній процес, починаючи з рівня початкової школи і закінчуючи університетським рівнем, формує соціум майбутнього.

В умовах сучасності прогресивний розвиток держави є неможливим без постійного удосконалення системи освіти та науки і забезпечення ефективного управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища. У зв'язку із глобалізаційними процесами формується потреба у соціально і професійно активному спеціалісті, котрий володіє високим рівнем кваліфікації, професійною мобільністю, самостійністю, вмінням повсякчасно вдосконалювати свої фахові навички та реалізовувати подальше професійне зростання.

Головним та визначальним завданням закладів вищої освіти на сьогоднішньому етапі модернізації системи вищої освіти України є пошук форм її інтеграції з наукою і виробництвом, підвищення ролі та відповідальності фахівця, асекурації якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних вимог, зокрема зменшення розриву між рівнем теоретичних знань студентів та практичними навичками їх реалізації у процесі фахової діяльності, тому актуальним є дослідження особливостей управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематику управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища досліджує значна кількість науковців. Зокрема, наукові праці К.О. Ващенко, М.А. Ажажа, Ю. Ковбасюк, Ю.П. Сурміна, В. Stensaker, L. Katan, M. Salun, T. Kalashnikova, T. Marenuch присвячені аналізу управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації, які вплинули на генезис та становлення якості вищої освіти та забезпечення результативної діяльності закладів вищої освіти.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища. Для досягнення мети визначено такі завдання: визначити сутність та характерні ознаки діджиталізації; проаналізувати основні автоматизовані цифрові технології, що застосовуються в різних країнах; встановити теоретичну та прогнозну модель інформатизації освітнього процесу в закладах вищої освіти; проаналізувати реформи у системі вищої освіти. Під час проведення дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення та системно-структурний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних глобалізаційних викликах пандемія позитивно вплинула на управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища, тим самим прискоривши впровадження нових інноваційних технологій у освітній сфері [1]. Питання розвитку діджиталізації освітніх процесів університетів безпосередньо пов'язані із конкурентоспроможністю національних економічних систем, оскільки хронічне відставання в застосуванні актуальної інформації, неповне та несвоєчасне використання цифрових ресурсів вишами супроводжується втратою ринкових позицій і прива-

бливості національної системи освіти. З погляду світової економіки, асиметрія у використанні цифрових технологій вишами різних країн ставить у залежність окремі держави від більш розвинених у цифровому відношенні країн, що призводить до відставання в розвитку національних систем освіти [2, с. 35–36].

Сучасна економіка характеризується зростанням ролі знань та людського капіталу в організації сучасних виробництв та послуг. Наука і технології дозволили розширити обмежені можливості економічних ресурсів, запропонували споживачам кардинально нові види товарів і послуг та забезпечили ріст національних корпорацій, які активно впроваджують інновації на світовому рівні [3, с. 181]. Існує низка факторів, які сприяють цим тенденціям. Насамперед це глобалізація та діджиталізація економічних відносин. Діджиталізація дає змогу наблизити взаємозв'язок сфери науки, освіти, виробництва та ринку, а глобалізація стирає межі національних економік [4].

Відповідно до ІТ-глюсарію Gartner, «діджиталізація – це використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі, які сприятимуть залученню нових доходів та цінних творчих можливостей» [5]. Поняття «діджиталізація» є відносно ширшим, ніж просто приналежність до сектору інформаційно-комп'ютерних технологій, але більш конкретним, ніж «уся діяльність, пов'язана з цифровими даними» [6]. Швидкий прогрес у напрямі діджиталізації на основі експоненціального зростання таких технологій, як передова робототехніка, штучний інтелект, Інтернет, 3D-друк та нанотехнології, зробили цифрові підключення все більш характерною ознакою світової цифрової економіки. Також цьому процесу сприяє прискорене проникнення на ринок ключових технологій – таких як хмарні обчислення, Інтернет та мобільні пристрої, які формують основу діджиталізації. Водночас спостерігається величезне зростання як обсягу, так і швидкості цифрових потоків даних.

У зв'язку із діджиталізацією трансформація традиційних методів управління освітнім процесом уже відбувається, де завдяки досягненню цифрових технологій змінюються освітні можливості та схеми реалізації навчального процесу всередині та між університетами. Діджиталізація забезпечує спеціалізацію освітніх процесів, полегшуючи фрагментацію завдань та підтримуючи ефективний процес освітніх ланцюжків [7, 8].

Щоб задовольнити потреби сучасної економіки та ринку праці, освіта повинна виходити за межі традицій. Нова концепція Education 3.0 повністю

зосереджена на студенті, що передбачає особисту траєкторію для кожного студента та звертає увагу на нові вміння та навички, які здобуваються студентами, а не на простих оцінках, як доказ того, що якийсь конкретний предмет був засвоєний [9]. Для успішного впровадження концепції Education 3.0 використання цифрових інструментів у межах навчального процесу стає не примхою, а необхідністю. Цифрове середовище, що використовується у процесі навчання, представлено нижче, де подано кілька прикладів автоматизованих цифрових технологій, що застосовуються в різних країнах:

а) модульні цифрові навчальні середовища. Деякі навчальні заклади та компанії створюють власні інтегровані цифрові модульні навчальні середовища. Одним із них є PIES (персоналізована інтегрована освітня система). Нині система вдосконалюється [10], що забезпечить студентів, викладачів, батьків та інших зацікавлених осіб повною функціональністю. Під час використання цієї системи роль викладача в особистісно орієнтованій парадигмі Education 3.0 переміститься до ролі посередника чи тренера. Викладач обиратиме та розроблятиме засоби навчання для студентів у модульних системах. Очікується, що PIES буде вбудованою модульною технологією, яка буде сумісна з усіма аспектами навчального процесу. Продукт має відкритий вихідний код, що може збільшити швидкість розповсюдження та впровадження технологій для перспективи подальшої інтеграції в освітні установи. У майбутньому планується надавати дистанційну підтримку користувачам для навчання впродовж життя.

NGDLE (цифрове навчальне середовище наступного покоління) може бути ще одним прикладом модульного цифрового навчального засобу [11]. Технологія була розроблена Фондом Білла та Мелінди Гейтс, який вивчає виникаючі розриви між сучасними інструментами управління освітнім процесом та цифровим середовищем навчання. Вони також визначають концепцію на основі модульного підходу, який, на думку розробників, схожий на Lego. Основні критерії для цього середовища включають: взаємодію між користувачами, персоніфікацію, автоматизовану аналітику, консалтинг та освітню оцінку, співпрацю із сторонніми агентами та універсальний дизайн. Середовище дозволяє створити умови для навчання з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей учнів. Однак NGDLE також потребує наявності викладача, який зможе побудувати особисту траєкторію, беручи до уваги особливості слухача, а також контролювати успіхи своїх студентів;

б) масові відкриті онлайн-курси (МООС) та дистанційна освіта. МООС – це сучасний освітній проект, платформи якого можуть одночасно використовуватися як інструмент і як цифрове середовище. Натепер понад 48 мільйонів студентів зареєстровано на найпопулярніших світових платформах МООС (Coursera, edX, XuetangX, FutureLearn та Udacity) [10]. Примітно, що зменшення кількості безкоштовних курсів та ексклюзивного преміум-контенту, що додається до курсів, було основною тенденцією на цих світових платформах у 2016 та 2017 рр. Дослідження вимог до онлайн-курсів з'явилося в останні роки. Водночас, як зазначають багато дослідників [12], незважаючи на очевидні переваги дистанційного електронного навчання для вищих навчальних закладів, а також об'єктивну корисність МООС для людей з особливими потребами та зручністю використання онлайн-лекцій як альтернативи традиційним підручникам, дистанційна освіта не є ідеальною.

Однією з основних проблем МООС є низький ступінь проходження курсу – лише приблизно 10% студентів проходять онлайн-навчання. Крім того, лише декілька емпіричних досліджень були присвячені фактичній ефективності МООС. Таким чином, залишається незрозумілим, з яких предметів онлайн-курси є ефективною формою навчання, а для яких ця модель може бути невідповідною. Обмежувальним фактором для розвитку широкого використання МООС є відсутність викладача, який керує навчанням, і, як результат, відсутність зворотного зв'язку, необхідного для ефективного навчання. Відсутність мотиваційного фактора на онлайн-курсах призводить до невдалого проходження курсу. Відсутність гнучкості можна вважати мінусом МООС.

Незважаючи на невеликі технічні відмінності між структурою платформи та інтерфейсами платформи, формат усіх відомих натепер платформ МООС передбачає використання відеолекцій та тестування із множинним вибором у питаннях відкритого та закритого типу. Недостатньо можливостей та функціональних можливостей для інтеграції додаткових інструментів, наприклад, предметів гейміфікації, у навчальний процес, що збільшить залучення користувачів. МООС повністю вбудований у концепцію навчання впродовж життя як платформи для подальшої освіти дорослих. Однак незрозуміло, чи може МООС забезпечити якісну підготовку студента на всіх трьох етапах навчання: бакалавраті, магістратурі та аспірантурі. Низька мотивація студентів та низький відсоток успішного проходження курсів

тягнуть за собою необхідність роботи викладача разом із платформами MOOC;

в) системи LMS та LCMS. LMS (системи управління навчанням) використовуються для організації дистанційного навчання, які реалізуються за допомогою таких програм, як LCMS (система управління змістом навчання). Вони використовуються для проектування, управління та доставки навчальних матеріалів в Інтернеті за умови надання спільного доступу користувача. LMS створюють єдине навчальне середовище, зручне для вивчення теорії, активних практик та отримання зворотного зв'язку з викладачем. Такі системи також дають можливість викладачам створювати курси у візуальному віртуальному середовищі. Завдяки вже досить тривалому існуванню та розвитку таких систем існує ціла група успішних LMS, таких як Adobe Captivate Prime, Moodle та Claroline, тощо. Під час використання систем LMS внесок учителя у процес навчання залишається подібним до внеску традиційної освіти, але сам процес навчання переноситься в цифрове середовище [14].

Використання цифрових технологій у управлінні освітнім процесом, поза всяким сумнівом, потребує розвитку інфраструктури університетського освітнього середовища: введення в дію комп'ютерного обладнання, засобів мережевої підтримки, інформаційних терміналів, освітніх та методичних прийомів та технічної підтримки інформаційних технологій, а також розроблення стратегії оснащення навчальних закладів необхідним навчальним програмним забезпеченням. Інформаційні та цифрові технології повинні застосовуватися на всіх циклах навчання. Адміністрація вищих навчальних закладів повинна розробити довгострокову програму інформатизації, спрямовану на введення в дію системи автоматизації управління освітнім процесом. Це дозволяє підвищити ефективність управління, продуктивність навчання студентів завдяки забезпеченню потужних зворотних зв'язків в освітній системі, надає можливості оперативно вносити необхідні корективи у зміст, методи та форми вищої освіти, а також дозволяє оптимізувати вирішення складних проблем методичного та технічного забезпечення інформатизації під час підготовки студентів.

В умовах, що постійно змінюються, викладачі повинні розробляти та реалізовувати нові освітні програми, що враховують останні наукові досягнення, систематично самовдосконалюватися, постійно актуалізувати знання, оновлювати методи, організаційні форми та засоби роботи для підготовки студентів до життєво важливих

викликів у майбутній професійній діяльності [15]. Теоретична та прогнозна модель інформатизації освітнього процесу в закладах вищої освіти (див. рис. 1) складена на основі загальнонаукової методології з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на процес інформатизації.

Згідно з принципом цілісності, імплементація інформаційних технологій у технологічну підсистему освітніх закладів спричиняє докорінні зміни у всіх підсистемах: методичній, дидактичній, організаційній, управлінській, продуктивній тощо. Результатом цього є використання інтегративних, інформативних, синергетичних та інших підходів до моделювання освітнього процесу. Ця модель асекує взаємопов'язані концептуальні та проектні, процесні та організаційно-технологічні блоки, які координують усі елементи інформаційних технологій навчального процесу закладів вищої освіти. Концептуально-конструкторський блок представляє вихідні методологічні та психолого-педагогічні позиції процесу інформатизації. Процесний блок визначає специфічні характеристики діяльності навчальних закладів з-за кондиції інформатизації та структуру ІКТ-компетентності кваліфікованого фахівця. Третій блок моделі демонструє матеріально-технічну та навчально-методичну базу інформатизації закладу вищої освіти.

Імплементація цієї моделі сприятиме процесу оптимізації та структуризації інформаційного навчання шляхом обрання відповідних інформаційних технологій, розроблення методичного забезпечення освітнього процесу та координацію зусиль викладачів [16]. Управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища представляє свою ефективність та результативність за допомогою таких показників, які не мають прямого відношення до навчальної діяльності, таких як наявність планів, процедур, кількості та кваліфікації персоналу, співвідношення студентів та персоналу чи різні результати щодо рівня зайнятості, рівня їхньої заробітної плати тощо [17].

Отже, в Україні основними показниками ефективності та результативності діяльності закладів вищої освіти, які фінансуються з державного бюджету, є: показник наукової діяльності, який залежить від доходу спеціального фонду за результатами науково-технічних робіт за проектами міжнародного співробітництва, за результатами науково-технічних робіт за господарськими контрактами та від результатів надання наукових послуг для одного науково-педагогічного робочого місця в середньому за попередні три календарні роки;

кількість здобувачів вищої освіти, які навчаються на бюджетній основі, у відповідності до індексованого рівня вищої освіти; показник масштабу діяльності, який залежить від фактичної кількості здобувачів вищої освіти, які навчаються на

основі бюджетного фінансування; показник міжнародного визнання на основі зайняття рейтингових позицій в одному із міжнародних рейтингів QS World University Rankings, The Times Higher Education World University Rankings або Academic

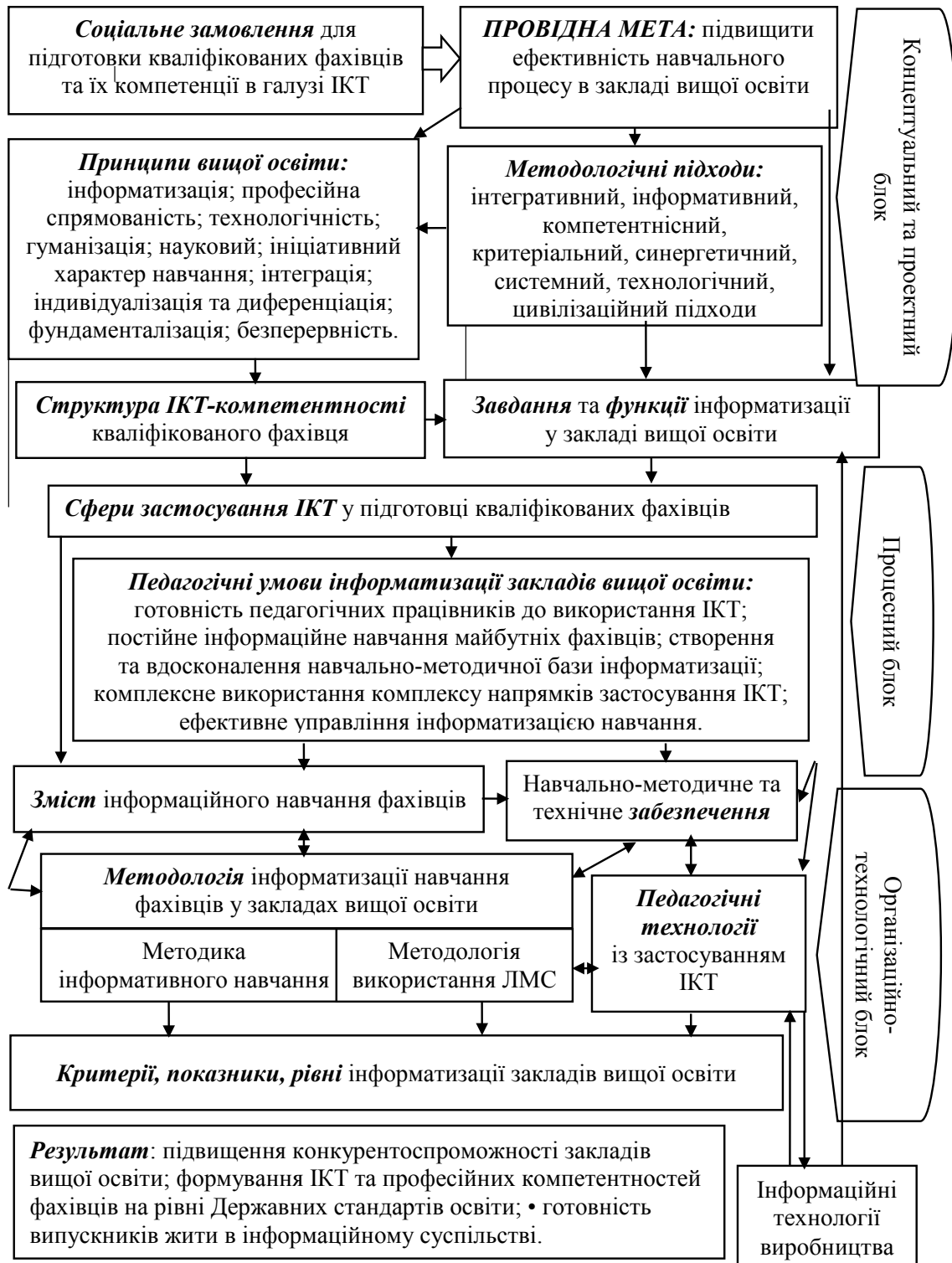

Рис. 1. Модель інформатизації закладів вищої освіти

Примітка: складено на основі джерела: [16]

Ranking of World University [18]; рівень зайнятості випускників за результатами моніторингу.

Підхід, впроваджений Міністерством освіти і науки України щодо державного фінансування витрат університетів [19], з одного боку, є суто комерційним, а з іншого боку, стримує створення електронного університету, тобто стримування сучасної тенденції виходу університету у світовий освітній простір із комерціалізацією матеріалів, що розробляються для широкого кола здобувачів освіти. Враховуючи все вищезазначене, система вищої освіти потребує негайних реформ для імплементації відповідних нормативно-правових актів задля інтеграції до світової освітньої спільноти. Метою реформаційного процесу є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти в Україні, інтегрованої до світового простору вищої освіти та дослідницького простору (див. табл. 1).

Отже, основною метою вищої освіти в Україні є підготовка конкурентоспроможного людського

капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації індивідів, задоволення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих спеціалістах [21]. Модернізація вищої освіти України, наближення її до світових стандартів передбачає розвиток державно-громадської моделі управління освітнім процесом. Мають змінитися і функції місцевих органів державного управління освітою: замість безпосереднього управління навчальними закладами вони будуть насамперед здійснювати контрольно-наглядові функції, педагогічний нагляд, надання методичної допомоги органам управління освітою. Має зрости їх роль як органів, відповідальних за якість освіти, ініціювання і координацію викладацьких новацій, діагностування методичної діяльності ЗВО [22].

Пріоритетним напрямом державної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю освіти, обов'язковими складниками якого виступають національна система

Таблиця 1

Реформи у системі вищої освіти

Реформа	Сутність
Право на доступ до вищої освіти	Створення умов для рівного доступу людей до якісної вищої освіти відповідно до Конституції України. Закон України «Про вищу освіту» забезпечує правову основу для визнання результатів зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) на базі повної загальної середньої освіти для конкурсного відбору кандидатів на вищу освіту.
Забезпечення гарантування якості вищої освіти	Створення системи постійного вдосконалення якості вищої освіти, яка відповідає вимогам та стандартам Європейського простору вищої освіти.
Інтеграція вищої освіти та наукових досліджень	Сприяння науково-дослідним установам вищої освіти, впровадження викладання на основі результатів досліджень та розроблення докторських програм шляхом підвищення відповідного змісту вищої освіти та рівня дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти.
Забезпечення автономії ЗВО	Розширення академічної, організаційної, фінансової та частково інституційної автономії вищих навчальних закладів, які отримують більш гарантовані права власності.
Фінансування вищої освіти	Підвищення ефективності державних витрат на вищу освіту без суттєвого збільшення їх частки у зведеному державному бюджеті для задоволення потреб суспільства.
Удосконалення структури системи вищої освіти	Структурний розвиток вищої освіти в Україні шляхом приведення структури вищої освіти у відповідність до Болонського процесу та критеріїв Міжнародної стандартної класифікації освіти.
Інтеграція в освітню та дослідницьку сферу	Забезпечення реального входження національної системи вищої освіти у світову освітню та наукову спільноту шляхом її інтернаціоналізації, досягнення належного рівня відкритості, прозорості та інституційного розвитку.
Професійний розвиток працівників ЗВО	Формування нового покоління вчених, яке із самого початку відповідає сформульованим вище умовам, а також перетворення свідомості та вдосконалення нових підходів власної професійної діяльності поточного викладацького складу.
Вища освіта як фактор підвищення конкурентоспроможності національної економіки.	Забезпечення підготовки кваліфікованих спеціалістів для ринку праці, забезпечення інноваційної освіти та розвитку економіки, тому закладам вищої освіти потрібно підготувати студентів відповідно до вимоги ринку праці.

Примітки: сформовано автором на основі джерела: [20]

моніторингу якості освіти, запровадження інституту незалежного оцінювання досягнутих результатів функціонування освітньої галузі тощо. Упровадження світових стандартів якості освіти у закладах вищої освіти України повинно сприяти конкурентоспроможності та працевлаштуванню випускників як першочергового завдання у подоланні дисбалансу на ринку праці та економічної нестабільності загалом. Реформування нині існуючої системи державного управління освітою має відбуватися в комплексі з реформою публічної адміністрації в Україні [23].

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що в умовах інтенсифікації глобалізаційних та діджиталізаційних процесів управління освітнім процесом набуває все більшої актуальності. Встановлено, що важливість розвитку галузі освіти та покрокова державна освітня політика, сконцентрована на отримання якісно нового результату в галузі освіти, який відповідав

би стану та тенденціям світового освітнього суспільства та загальноновизнаним міжнародним стандартам у цій сфері. Виявлено, що розроблення державної освітньої політики в Україні повинна передбачати той факт, що всі проблеми, пов'язані з правовим регулюванням, повинні вирішуватися цілісно. Встановлено, що пріоритетним напрямом державної освітньої політики є формування механізму державного управління якістю освіти, а ефективне управління навчальним закладом має бути спрямоване на забезпечення якості освіти та результату, який відповідає потребам учасників освітнього процесу та суспільства.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення системи управління освітнім процесом в умовах глобалізації та діджиталізації університетського освітнього середовища, що дасть змогу стимулювати інноваційну та освітню діяльність та підвищити рівень надання освітніх послуг населенню і покращити поточну якість вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Shoakhmedova N.X., Khashimova D. Pa., Belalova G.A. Digitalization of the economy during a pandemic: accelerating the pace of development. *Journal of Critical Reviews*, 2020, 7 (15), 2491-2498. URL: doi:10.31838/jcr.07.15.333 (дата звернення 21.06.2021).
2. Тюкавкин Н. М. Цифровизация образовательных процессов в вузах. *Эксперт: теория и практика*. 2019. № 1 (1). 35–41. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-obrazovatelnyh-protsessov-v-vuzah> (дата звернення 21.06.2021).
3. Singareddy R. R. R., Ranjan P., Balamurugan A., Shabana C. Financial inclusion remodeling: Including the excluded masses. *Space and Culture, India*, 2019, 6(5), 178-188. URL: <http://doi.org/10.20896/SACI.V6I5.375> (дата звернення 21.06.2021).
4. Vasilev V.L., Gapsalamov A.R., Akhmetshin E., Bochkareva T., Yumashev A., Anisimova T. Digitalization peculiarities of organizations: a case study. *Entrepreneurship and Sustainability*, 2020, Issues, 7, 3173–3190.
5. Brennen, S., Kreiss, D. Digitalization and Digitization. 2014. URL: culturedigitally.org (дата звернення 21.06.2021).
6. Digital McKinsey. The rise of Digital Challengers. How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe. 2018. URL: <https://digitalchallengers.mckinsey.com/> (дата звернення 21.06.2021).
7. Asian Development Bank, Asian Economic Integration Report 2019/2020: Demographic Change, Productivity, and the Role of Technology, ADB, Manila, 2019.
8. The Commonwealth. The State of the Digital Economy in the Commonwealth. 2020. URL: https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/Digital%20Connectivity%20Report_low%20res_.pdf (дата звернення 21.06.2021).
9. Govindasamy M.K., Kwe N.M. Scaffolding problem solving in teaching and learning the DPACE Model-A design thinking approach. *Research in Social Sciences & Technology*, 2020, 5(2), 93–112.
10. Kupriyanovskij V. P., Sinyagov S. A., Namiot D. E., Dobrynin A. P., Hernyh C., Yu K. Information technologies in the system of universities, science and innovations in the digital economy on the example of Great Britain. *International Journal of Open Information Technologies*, 2016, 4(4).
11. Brown M., Dehoney J., Millichap N. The next generation digital learning environment. A Report on Research. ELI Paper. 2015. URL: <https://library.educause.edu/~media/files/library/2015/4/eli3035-pdf.pdf> (дата звернення 21.06.2021).
12. Freitas S.I., Morgan J., Gibson D. Will MOOCs transform learning and teaching in higher education? Engagement and course retention in online learning provision. *British Journal of Educational Technology*, 2015, 46(3), 455–471.
13. Ohlin C. Information and communication technology in a global world. *Research in Social Sciences & Technology*, 2019, 4(2), 41–57. URL: <https://doi.org/10.46303/ressat.04.02.4> (дата звернення 21.06.2021).
14. Kalimullina O., Tarman B., Stepanova I. Education in the Context of Digitalization and Culture: Evolution of the Teacher's Role, Pre-pandemic Overview. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*. 2021, 8(1), 226–238. URL: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/347> (дата звернення 21.06.2021).
15. Martin W., Gersick A., Nudell H., Culp K. M. An evaluation of Intel teach to the future. Year Two Final Report. September 2002. Center for Children and Technology, New York. 2002. URL: https://www.academia.edu/27425031/An_evaluation_of_Intel_Teach_to_the_Future_Year_two_final_report (дата звернення 21.06.2021).
16. Lytvyn A., Lytvyn V., Rudenko L. et al. Informatization of technical vocational schools: Theoretical foundations and practical approaches. *Education and Information Technologies*. 2020. vol. 25. pp. 583–609. URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09966-4> (дата звернення 21.06.2021).

17. Stensaker B. Quality assurance and the battle for legitimacy – discourses, disputes and dependencies, *Higher Education Evaluation and Development*, 2018, vol. 12 (3\2), pp. 54-62. URL: <https://doi.org/10.1108/HEED-10-2018-0024> (дата звернення 21.06.2021).

18. Kalashnikova T., Salun M., Katan L., Marenych T. Edu-business: prerequisites for commercial quality management in Ukrainian higher education, *International Journal for Quality Research*, 2020, vol. 14(4), pp. 1235–1244. URL: DOI: 10.24874/IJQR14.04-16 (дата звернення 21.06.2021).

19. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 13.04.2020 № 553-IX // Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення 21.06.2021).

20. Khtunova V., Topenko Ju. The reform of higher education in Ukraine in the context of European Integration. В Міжнародна науково-практична конференція Ефективність організаційно - економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України. *Вісник КНУТД. Серія «Економічні науки»*. 2015. С. 115–123.

21. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 21.06.2021).

22. Ажажа М. А. Напрями державного управління модернізацією освіти в контексті євроінтеграції України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 94–99.

23. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / Авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю.В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2013. 120 с.

REFERENCES

1. Shoakhmedova N.X., Khashimova D.Pa., Belalova G.A. Digitalization of the economy during a pandemic: accelerating the pace of development. *Journal of Critical Reviews*, 2020 року, 7 (15), 2491–2498. URL: doi: 10.31838 / jcr.07.15.333 [in English].

2. Tiukavkin N.M. Tsyfrovyzatsyia osvitynikh protsesiv v vuzakh. [Digitalization of educational processes in universities]. *Ekspert: teoriia i praktyka*. 2019. №1 (1). 35-41. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-obrazovatelnyh-protsesov-v-vuzah> [in Russian].

3. Singareddy R. R. R., Ranjan P., Balamurugan A., Shabana C. Financial inclusion remodeling: Including the excluded masses. *Space and Culture, India*, 2019, 6 (5), 178-188. URL: <http://doi.org/10.20896/SACI.V6I5.375> [in English].

4. Vasilev V.L., Gapsalamov A.R., Akhmetshin E., Bochkareva T., Yumashev A., Anisimova T. Digitalization peculiarities of organizations: a case study. *Entrepreneurship and Sustainability*, 2020 року, Issues, 7, 3173-3190 [in English].

5. Brennen, S., Kreiss, D. Digitalization and Digitization. 2014. URL: culturedigitally.org [in English].

6. Digital McKinsey. The rise of Digital Challengers. How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe. 2018. URL: <https://digitalchallengers.mckinsey.com/> [in English].

7. Asian Development Bank, Asian Economic Integration Report 2019/2020: Demographic Change, Productivity, and the Role of Technology, ADB, Manila, 2019 [in English].

8. The Commonwealth. The State of the Digital Economy in the Commonwealth. 2020. URL: https://thecommonwealth.org/sites/default/files/inline/Digital%20Connectivity%20Report_low%20res_.pdf [in English].

9. Govindasamy M. K., Kwe N. M. Scaffolding problem solving in teaching and learning the DPACE Model-A design thinking approach. *Research in Social Sciences & Technology*, 2020 року, 5 (2), 93–112 [in English].

10. Kupriyanovskij V. P., Sinyagov S. A., Namiot D. E., Dobrynin A. P., Herynh C., Yu K. Information technologies in the system of universities, science and innovations in the digital economy on the example of Great Britain. *International Journal of Open Information Technologies*, 2016, 4 (4) [in English].

11. Brown M., Dehoney J., Millichap N. The next generation digital learning environment. A Report on Research. ELI Paper. 2015. URL: <https://library.educause.edu/~media/files/library/2015/4/eli3035-pdf.pdf> [in English].

12. Freitas S. I., Morgan J., Gibson D. Will MOOCs transform learning and teaching in higher education? Engagement and course retention in online learning provision. *British Journal of Educational Technology*, 2015-го, 46 (3), 455–471 [in English].

13. Ohlin C. Information and communication technology in a global world. *Research in Social Sciences & Technology*, 2019, 4 (2), 41–57. URL: <https://doi.org/10.46303/ressat.04.02.4> [in English].

14. Kalimullina O., Tarman B., Stepanova I. Education in the Context of Digitalization and Culture: Evolution of the Teachers Role, Pre-pandemic Overview. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*. 2021, 8 (1), 226-238. URL: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/347> [in English].

15. Martin W., Gersick A., Nudell H., Culp K. M. An evaluation of Intel teach to the future. Year Two Final Report. September 2002. Center for Children and Technology, New York. 2002. URL: https://www.academia.edu/27425031/An_evaluation_of_Intel_Teach_to_the_Future_Year_two_final_report [in English].

16. Lytvyn A., Lytvyn V., Rudenko L. et al. Informatization of technical vocational schools: Theoretical foundations and practical approaches. *Education and Information Technologies*. 2020. vol. 25. pp. 583–609. URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09966-4> [in English].

17. Stensaker B. Quality assurance and the battle for legitimacy - discourses, disputes and dependencies, *Higher Education Evaluation and Development*, 2018, vol. 12 (3 \ 2), pp. 54-62. URL: <https://doi.org/10.1108/HEED-10-2018-0024> [in English].

18. Kalashnikova T., Salun M., Katan L., Marenych T. Edu-business: prerequisites for commercial quality management in Ukrainian higher education, *International Journal for Quality Research*, 2020 року, vol. 14 (4), pp. 1235–1244. URL: DOI: 10.24874 / IJQR14.04-16 [in English].

-
19. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2020 rik: Zakon Ukrainy vid 13.04.2020 № 553-IX // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> [in Ukrainian].
20. Khmurova V., Topenko Ju. The reform of higher education in Ukraine in the context of European Integration. V Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia Efektyvnist orhanizatsiino - ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy. Visnyk KNUTD. Seriia «Ekonomichni nauky». 2015. S. 115–123 [in English].
21. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
22. Azhazha M.A. Napriamy derzhavnoho upravlinnia modernizatsiieiu osvity v konteksti yevrointehratsii Ukrainy. [Directions of public administration of modernization of education in the context of European integration of Ukraine]. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2018. № 8. pp. 94-99 [in Ukrainian].
23. Modernizatsiia derzhavnoho upravlinnia ta yevropeiska intehratsiia Ukrainy. [Modernization of public administration and European integration of Ukraine]. nauk. dop. / Avt. kol. : Yu.V. Kovbasiuk, K.O. Vashchenko, Yu.P. Surmin ta in. ; za zah. red. d-ra nauk z derzh. upr., prof. Yu.V. Kovbasiuka. K. : NADU, 2013. 120 s. [in Ukrainian].